

TRACTATUS
DE SIMONIA
GENERE,
MENTALI, CONVENTIONALI,
AC REALI.

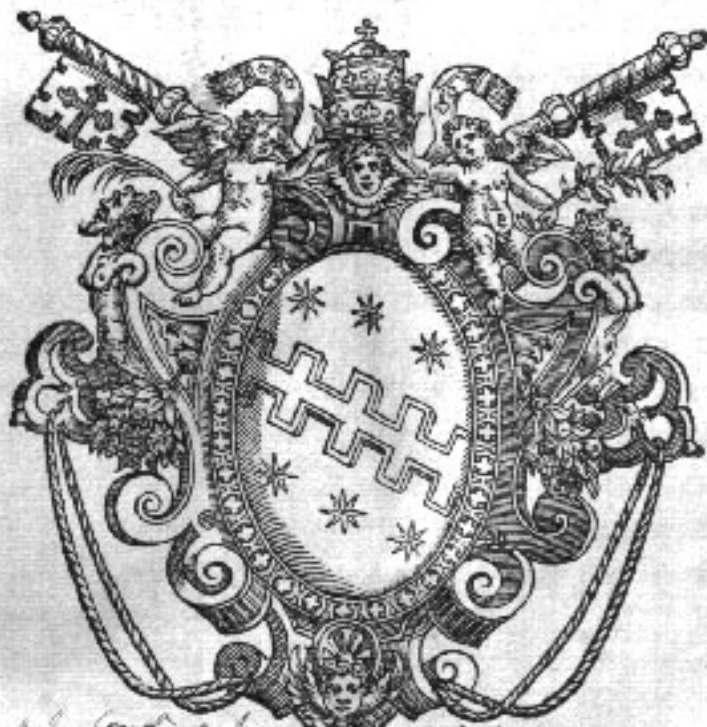
BARTHOLOMAEO VGOLINO,

Iurisconsulto, ex Monte Scutulo diocesis Ariminensis,
ac Barbiani Archipresbytero Autore.

Ad forum Conscientia, Pontificium, ac Civile Perutilis.

Nunc primum in lucem editus.

AD CLEMENTEM VIII. PONT. MAX.
CVM PRIVILEGIO.

Ex lib. No. 1000. de sac. comp. de Jure de Salamanca y depe. Libreria

De Licentia Superiorum.

VENETIIS MDCXCIX.

Apud Haeredem Hieronymi Scotti.

GOLL SOC IESV SALM. EX DONO REGVM.

CLEMENTI OCTAVO
PONT. MAX.

SUPERIORIBVS annis, Beatissime Pater, Tractatum De censuris ecclesiasticis a me in lucem editum, tuoq; nomini dicatum Roma tibi obtuli. Nunc Tractatum De simonia eo ipso tempore a me absolutum, quo nobilissimam, celeberrimamq; Ferraria Urbem, eiusq; ditionem Romana Ecclesia diuino consilio, tua singulari prudentia, Petri tui fratris filij, Cardinalis amplissimi ductu recuperasti, offero. Id quod a me ob has rationes factum scito. Et quod ea de re in ipso agitur simonia scilicet, quam ipse, ut expurgatam auaritia sordibus Ecclesiam Dei habeas, plurimum semper odisti (non enim dignitatum insignibus a te hi decorantur, qui pretio, ambituq; quodam ad eas aditum sibi parant, verum, qui illustri cum probitatis morum fama, tum virtutum magno splendore tibi probantur) Et quod, ex quo huc aduenisti, cum osculari tuos sanctissimos pedes vehementer et ipse optarem, vacuus secundum preceptum Domini accedere ad te nollebam. Addo demum, ut tanti beneficij, quo vniuersi nos de hac Romandiola affecti modo a te sumus, grati animi nonnullam significationem darem. Quo enim animo, Beatissime Pater, superioribus diebus nos fuisse existimas, qui Barbianum incolimus, in medijs armis positos? Quo timore, dum utriusque exercitus iam parati strepitum audiebamus, concussos? In qua demum desperatione quasi quadam, non fortunarum modo, sed propemodum corporis, animaeq; salutis constitutos? Quare, cum tam subito et tanta sollicitudine, et tanto metu, et tantisq; periculis nulla hominum clade, nulla sanguinis effusione, nulla ferè vel fortunarum iactura facta tuo summo consilio, ingenti solertia, pariq; pietate liberati viuamus, in tuto res nostra sint, tranquilla pace fruamur: iure merito, quò, ut dixi, grati animi significationem aliquam darem, munus hoc, quodcunque est, tibi dicatum obtuli. Hilari animo ergo ipsum accipies, ac, si uita mihi contigerit, maiora, grauioraque posthac expectabis. Barbiani.

Idibus Octobris M D XCVIII:

Sanctitatis vestrae,

et eius praestantissimarum virtutum studiosissimus.

Bartholomaeus Vgolinus:

Prooemium ad Lectorem:

In lucem edidi hucusque humanissime Lector Commentarios de Sacramentis, nec non Tractatum de censuris Eccl. nunc in lucem edo Tractatum de Simonia locupletissimum, quem literarum studiosis non ingratum fore confido. Nam, etsi extant rei huius doctissimorum virorum monumenta quâ plurima, ipsa tamen partim nimis angustè, nimisque concisè rem hanc complectuntur; partim, quæ latius, atque vberius, nimis obscure, nimisque confusè cõscripta leguntur. Ego autem, vt materiam hanc non minus absolutam, quàm di lucidam haberemus, pro viribus elaboravi. Nam ecce primum, quòd simonia sub se quasi species quasdam continet, simoniam conventionalem scilicet, & non conventionalem, mentalem communiter dictam; & conventionalis itidem duas quodãmodo species, vel gradus potius sub se habet, quarum altera conventionalis simpliciter, altera realis dicitur; ob eam rem generatim de simonia prius, deinceps sigillatim de singulis eius speciebus egi: si cût enim priori ratione, in quibus conveniant, facillimè dignoscitur, ita posteriori, quomodo inter sese differant, optimè habetur. Præterea, quòd simonia, & contractus quidam, & delictum est, naturam eius respectu habito ad utrunque explicavi. Postremò, quòd ordinatim res ageretur, quòd que rei tractatio illustrior redderetur, quoniam cuiusque contractus, delictique causæ quatuor sunt, efficiens, effectus, materia, atque forma, ob eam rem eas causas hic accuratè, separatimque contemplatus primum de simoniam committentibus, secundo loco de effectibus ipsius, tertio de materia, postremò de forma, simulque de accidentibus, quæ ab ipsis causis emanant, egi; ac quæstiones suo quasque loco disputatas polui, proposita in initio cuiusque speciei Tabula, qua dictus ordo oculis cerni subito possit. Verùm, quòd mea scripta doctissimo cuique probatissima esse cupio, vt in publicum iurò prodeant. ob eam rem cum pluribus doctissimis viris ipsa contuli. Vt enim mittam me cum Ioãne Baptista, itè que cum Ioanne Mattheo amantissimis fratribus, de quæstionibus difficillimis, sapius egisses, quorum iudicium quòd fratres mihi sunt, fidelissimum; quòd ille in utroque iure versatissimus, hic in philosophia, verissimum duco, Reuerendus admodum Magister Vincentius Arriгонius Theologus celeberrimus, ac generalis Venetiarum Inquisitor prudētissimus eo, quo valet ingenio, ea accurata diligentia, quæ omnibus nota, non ex officio tantum, sed summa, qua prædictus est bonitate, scripta hæc rimatus libentissimè admittit, & vt in lucem ederentur, sua autoritate comprobavit. Ad hoc etiã, vt ea legit, me cohortatus est Illustris, ac admodum Reuerendus Ioannes Mozanega Iuriscõ. ætate nostra nulli secundus, ac Prothonotarius Apostolicus, cuius animi integritatem testantur celeberrimæ Italiæ Vrbes, in quibus multos annos summa cum laude ius dixit; testantur Venetiæ, vbi eius virtutum celebri fama ductus Illustrissimus ac Reuerendissimus Patriarcha Priolus, idemque Cardinalis amplissimus sibi Vicariũ ad tantos populos gubernandos asciuit. At quid dicam de Clarissimo Laurentio Massa, qui à secretis Serenissimi Venetiarum Senatus est? Huius plane summam gravitatem animi ne plus, an ingentem in omni scientiarum genere doctrinam admirer, ignoro. Nouerat eum per bellè Pius III. Pont. Max. nouerat, inquam, quem Cardinalatus dignitate decorare voluit, nisi ipse qui à secretis eiusdem Senatus erat, dignitatem repudiasset amplissimam, & patriis Legibus, quæ ipsius animi modestia est, obtinere perare maluisset. Vnum hoc ego dicam, quæ ipsi probantur, doctissimo cuique probatissima esse posse. Non præteribo Baldum Antonium Pennam à Sancto Angelo in vado I. V. D. ac publicum eloquentiæ Venetijs professorem, de cuius eximio ingenio, singularibusque animi dotibus melius est silere, quàm pauca dicere. Hi ergo quoque ad scripta, quæ typis mandantur, inspicienda propositi, vt in lucem hæc ederentur, commèdarunt. Quare, cum à tot, tantisque viris labores hosce meos non improbari animo duerterem, in lucem vt prodirent, curavi. Id quòd eolibentius feci, quoniam in Imolensi Diocesi, vbi vivo, Perillustris, ac Reuerendissimi Alexandri Mulotti eius Ecclesiæ Antistitis summa prudentia, miraque in grege ipsi credito gubernando vigilantia, singulis mensibus de casibus ad forum conscientiæ pertinentibus à Clericis disputatur. Quare & ad hanc functionem Tractatum hunc non inutilem fore confido. Benigno vultu igitur humanissime lector hosce labores meos accipies, ac propediç Tractatum de Bulla Cœnæ Domini, qui iam sub prælo est, expectabis. Vale.

I

BARTHOLOMAEI VIGOLINI

EX MONTE SCUTULO

DIOECESIS ARIMINENSIS,

IURISCONSULTI

Ac Barbiani Archipresbyteri .

DE SIMONIA GENERE TABULA PRIMA.

De hominibus, ac personis simoniam committentibus, id est de efficiente causa

simonia. Cap. I.

S V M M A.

- 1 *Simoniam quid sit.*
- 2 *Homines simoniam committere possunt.*
- 3 *Simoniam & contractus, & delictum est.*
- 4 *Personarum alia vera, alia ficta sunt, & quae ficta dicantur.*

SIMONIAM de simonia mihi agendum proposui, quae est voluntas emendi, vel vendendi spirituale, vel spirituali annexu, ut inquit S. Th. 2. 2. q. 100. ar. 1. quem sequitur Archiep. Flo. in 2. p. Sum. Tit. 1. c. 5. §. 1. & Syl. I

ver. Simon. q. 1. & Gl. Sum. 1. q. 1. & Abb. in Rub. de simo. & Mar. Soc. Sen. ibid. ac denique uniuersum diuinarum rerum scriptores, necnon Pontificii Iuris interpretes, ut ait Syl. ibid. esto ratione alia ipsam describerem, ut infra uidebimus, id, ut eius cognitionem perfectiorem, ac dilucidiosem habeamus, quae simonia genus quoddam est (habet enim sub se simoniam conventionalem, & non conventionalem, quae metalis nominatur) prius de simonia genere, deinceps de singulis eius speciebus, agamus: hac. n. ratione (praeter quam quod breuitati consulatur) generationem agendo de simonia, in quibus species eius conueniant, apparebit, speciatim uero, quibus eadem differant, facilius diiudicabitur. Verum, quae cognitio eius habetur cognitio ipsius principis, & causis, necnon accidentibus, quae ab ipsis causis emanant, ob eam rem, quia si simoniam committant, qui effectus simoniae sint, circa quae simonia committatur, & qua ratione, id est eius causas efficientem, finem, materiam, atque formam, ac denique accidentia ipsarum causarum, sed prius efficientem causam, contemplerur.

- 1 *Efficiens causa prima simoniae igitur sunt ipsi met homines, ac personae, quae simoniam committunt. Id quod hinc probatur, quia nam simonia, ut uidebimus, & delictum, & contractus speciem habet: ergo, quacumque ratione ipsam consideremus, eam committentes efficiens causa simoniae sunt: nam in contractibus, efficiens causa ipsorum ipsi met contrahentes sunt, & in delictis delictum ipsum committentes, ex quo nec finis, nec materia, nec forma sunt. Hinc & testamentum facientes testamenti causa efficiens dicitur, arg. C. qui test. fac.*

possunt, & censuras ferentes, necnon sacramenta administrantes eorum efficiens causa nominantur, ut habetur in Tract. meo De censuris Tab. 1. c. 1. & in Commentario de sacramentis Tab. 1. ca. 1. Non est igitur, quod hac de re dubitemus, qui etenim rem quamquam facit, eius efficiens causa proprie dicitur. Personae igitur, quae simoniam committunt, eiusdem efficiens causa dicuntur.

- 4 Verum, quod personarum alia uerae, alia fictae sunt (personas ueras appello singulares homines, ut Titum Socratem, fictas autem hominum uniuersitates, Collegia, atque Capitula, haec enim personae fictae dicuntur, ut ait Abb. in c. dilectus filius. no. 11. uers. Ad primum dicendum de sim. & ibi quodque Fel. n. 8. uers. Vnde Pet. de Anch. & idem Fel. in c. eam te in uers. Actus consistens, n. 34. ibi consideranda primum de reser. & ut tradidit Bar. in l. aut facta, §. non nunquam uerl. Quid dicemus, si de pe. Item personae uerae partim baptismum susceperunt, scilicet christiani, partim non, ut Iudaei, Turci, & huiusmodi, de quibus in C. & extra de iud. Ac demum personae, quae baptismum susceperunt, partim personae ecclesiasticae, partim laicae sunt, ut habetur in c. duo sunt genera christianorum. 12. q. 1. ideo, ut ordinatim rem agamus, an omnes simoniam committant, contemplerur.

Et primo de Clericis

Secundo de Religiosis

Tertio de laicis christianis

Quarto de Infidelibus

Quinto de uniuersitatibus. Postremo de iis, quae inesse ipsis debent ad simoniam committendam. Iam igitur rem aggrediamur, id quod in sequenti capite prestabimus.

De Clericis, an simoniam committere

possunt. Cap. II.

S V M M A.

- 1 *Clerici simoniam committere possunt.*
- 2 *Cardinales, Patriarchae & simoniam committere possunt.*
- 3 *Episcopi, & etiam alij inferiores Ecclesiae Antistites simoniam committere possunt, non solum eam, quae iure diuino prohibita est, uerum etiam & eam, quae iure positiuo.*

VAESTIO nobis primo explicanda haec proposita est, an clerici simoniam committant, quam ut explicatam magis habeamus, haec contemplantur. Primum generationem

A an clerici